

Útmutató a gyermekbarát igazságszolgáltatás-ról szóló képesség- fejlesztő programokban résztvevő trénerek számára

Maria Doichinova
Center for the Study of Democracy

FOSTER projekt - Fostering Child-Friendly Legal Environments through collaborative networks (101160568 – FOSTER – JUST-2023-JACC-EJUSTICE)

D3.3 teljesítés: Child friendly justice guides - Guide for Trainers Delivering Capacity-Building Programmes for Lawyers on Child-Friendly Justice (Útmutató a gyermekbarát igazságszolgáltatás-ról szóló képesség- fejlesztő programokban résztvevő trénerek számára)

Szerző: Maria Doichinova, Center for the Study of Democracy

2026. Március

A kifejtett nézetek és vélemények kizárólag a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy az Európai Bizottság Jogérvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatóság hivatalos álláspontját. Ezekért sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó hatóság nem vonható felelősségre.

Ez a [Creative Commons Attribution NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) alapján használható.

Tartalomjegyzék

Szemléletformáló képzések tervezése a gyermekbarát igazságszolgáltatás témájában: Útmutató a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló képességfejlesztő programokban résztvevő trénerek számára	4
Bevezetés	4
A képzés újragondolása: az információ-átadástól a szakmai szemléletformálásig	5
A jövőbeli képzési programok tartalmi megalapozása.....	7
Központi pillérek: Kommunikációs és fejlődéslélektani ismeretek	7
A traumaérzékeny jogi gyakorlat mint a megértés eszköze	8
Az eljárási garanciák működése.....	9
Interdiszciplináris koordináció mint strukturális biztosíték	10
Pedagógiai tervezés a kompetenciafejlesztés szolgálatában	11
Több szektorra kiterjedő képzés és a „közös esetmegbeszélés”	11
Tanulási formák	13
Egyenlő és rendszeres hozzáférés a speciális képzésekhez: strukturális hiányosságok és a technológia szerepe	14
Zárszó.....	15

Szemléletformáló képzések tervezése a gyermekbarát igazságszolgáltatás témájában: Útmutató a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló képességfejlesztő programokban résztvevő trénerek számára

Bevezetés

A FOSTER projekt célja annak az ellentmondásnak a kezelése, hogy az Európai Unióban az áldozatok jogainak formális elismerése ellenére e jogosultságok a büntető igazságszolgáltatás gyakorlatában még nem mindig érvényesülnek következetesen, különösen a gyermekáldozatokat érintő ügyekben. Bár a 2012/29/EU irányelv megállapít az áldozatok jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályokat, a hatékony végrehajtás nagymértékben függ a jogalkalmazók szakmai felkészültségétől. A projekt célja, hogy beépítse a gyermekbarát igazságszolgáltatás elveit a szakmai kultúrába, többféle kompetenciát célzó tananyagfejlesztés, interdiszciplináris együttműködés és a jogi szakemberek széles körű készségfejlesztése révén. E szempontból lényeges a fenntartható képzési módszertanok és útmutatók kidolgozása, amelyek biztosítják, hogy a tudásátadás hosszú távú rendszerszintű változást eredményezzen.

A projekt felépítésében a trénerek kulcsszerepet töltenek be. Multiplikátorként működnek: pedagógiai és a tartalmat érintő döntéseik minősége határozza meg, hogy az uniós normák elvont alapelvek maradnak-e, vagy működő gyakorlattá válnak. Ez az útmutató a képzésszükséglet-felmérésből és a nemzeti képzések értékeléseiből levonható tanulságokat foglalja össze, és strukturált elemzési keretet kínál a jövőbeli programok kialakításához. Egyaránt foglalkozik a tartalommal és a módszertannal, felismerve, hogy az áldozati jogok hatékony érvényesülése legalább annyira függ a képzés módjától, mint annak tartalmától. Célja, hogy a tapasztalt erősségekre és kihívásokra építve támogassa azokat a jövőbeli képzésszervezőket, akik gyermekáldozatokkal kapcsolatba kerülő ügyvédeknek céloznak meg.

Hozzájárulás a 2012/29/EU irányelv és az uniós igazságügyi képzési stratégia végrehajtásához

A 2012/29/EU irányelv kifejezetten előírja, hogy a tagállamok biztosítsák: azok a tisztviselők, akik valószínűleg kapcsolatba kerülnek áldozatokkal, megfelelő képzésben részesüljenek annak érdekében, hogy tiszteletteljes, érzékeny és szakszerű bánásmódot biztosíthassanak számukra. Az irányelv 25. cikke a képzést az áldozati jogok védelmének strukturális elemeként ismeri el.¹

Az uniós igazságügyi képzési stratégia szintén hangsúlyozza a rendszerezett, gyakorlatorientált és kompetenciaalapú képzés szükségességét annak érdekében, hogy az uniós jog a tagállamokban egységesen érvényesüljön. Kiemeli, hogy az igazságügyi képzésnek nem pusztán a jogszabályokat kell megismertetnie a szakemberekkel, hanem arra is felkészítenie őket, hogy az uniós normákat valós ügyekben hatékonyan alkalmazzák.²

Ez az útmutató közvetlenül hozzájárul ezekhez a célokhoz azáltal, hogy olyan képzési modellt vázol fel, amely egységbe foglalja a normatív tudást, az empirikus kutatást és a tapasztalati tanulást, ezáltal segítve az uniós áldozatvédelmi kötelezettségek végrehajtását.

A képzés újragondolása: az információ-átadástól a szakmai szemléletformálásig

A gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló képzés nem szorítkozhat pusztán jogi normák ismertetésére. Ugyanakkor azt is helytelen lenne feltételezni, hogy minden résztvevő szilárd és naprakész tudással érkezik a releváns nemzetközi és uniós keretekről. A FOSTER csapata azt tapasztalta ugyan, hogy sok ügyvéd általánosságban ismeri az olyan kulcsfontosságú jogforrásokat, mint a Gyermekjogi Egyezmény vagy a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályokat megállapító 2012/29/EU irányelv, ám ez az ismeret gyakran nem

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról, valamint a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32012L0029>.

² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Európai igazságügyi képzési stratégia 2025–2030 – Támogató környezet teremtése a digitaljustice@2030 megvalósításához, COM/2025/801 final, 2025. november 20. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0801>; valamint A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A jogérvényesülés biztosítása az EU-ban – a 2021 és 2024 közötti időszakra szóló európai igazságügyi képzési stratégia, COM/2020/713 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0713>.

bizonyult elég mélynek. Különösen azok a gyakorlati szakemberek számoltak be korlátozott vagy elavult tudásról, akik jogi tanulmányaikat több éve fejezték be. Ez a trénekre kettős feladatot ró: túl kell lépniük a pusztán frontális képzésen, közben pedig gondoskodniuk róla, hogy az alapvető jogi normákat is világosan elmagyarázzák, az összefüggéseket megvilágítják, és a mindennapi gyakorlathoz kapcsolják. Az előadás tehát - megfelelő keretek közt - továbbra is érdemi szerepet játszik a mélyebb, készségorientált és reflektív tanulás alapjaként.

Az alapvetőbb kihívás azonban abban áll, hogy arra hassunk, ahogyan a szakemberek értelmezik az eljárással kapcsolatos mérlegelést, felméri a kockázatot, és ahogyan saját felelősségükre tekintenek az igazságszolgáltatási rendszeren belül.

„Minden ilyen képzés egyik jelentős kihívása, hogy az elméleti ismereteket miként lehet a mindennapi gyakorlatban összekapcsolni és felhasználni.” (FOSTER-tréner, Görögország)

A hatékony képzést ezért a szakmai szemlélet átalakításának folyamataként kell megtervezni. Olyan képzésre van szükség, amely újraformálja az elemzési reflexeket és kialakítja a strukturális éberséget.

Például ahelyett, hogy a tréner csupán elmagyarázná az irányelv 22. cikkét az egyéni értékelésről, bemutathat egy olyan helyzetet, amelyben egy gyermekáldozatot többször is meghallgattak anélkül, hogy erről dokumentált értékelés készült volna. A résztvevők ezután elemezhetik a mulasztás következményeit: a fokozott stresszt, a bizonyíték torzulásának kockázatát és az uniós kötelezettségek esetleges megsértését. Az ilyen gyakorlat révén a résztvevők az irányelvet nem absztrakt szabályként, hanem az eljárás ellenőrzését irányító, élő normaként sajátítják el.³

Az átalakulás tehát akkor következik be, amikor a résztvevők a mindennapi munkájuk során elkezdnek másfajta kérdéseket feltenni. Ez nem egyszerűen abban mutatkozik meg, hogy mit tudnak, hanem abban, hogyan gondolkodnak, hogyan keretezik a problémákat, és miként határozzák meg szakmai felelősségüket. Azok a szakemberek, akik korábban elsősorban az eljárás hatékonyságára összpontosítottak, talán felteszik majd a kérdést: hogyan fogja ezt a meghallgatást megélni a gyermek? Vagy tekintettel lesznek majd arra, milyen információt képes ténylegesen megérteni az illető gyermek az adott eljárási szakaszban. Mások végiggondolják, megteremtették-e azokat a

³ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról, valamint a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32012L0029>.

körülményeket, amelyek között a gyermek eléggé biztonságban érzi magát ahhoz, hogy beszéljen? Ezek a kérdésfeltevésben megjelenő változások a gyermekbarát igazságszolgáltatás elveinek mélyebb internalizálását jelzik. A szakemberek nem pusztán mechanikusan alkalmazzák a jogi rendelkezéseket, hanem a gyermekek jogait, fejlődési sajátosságait és a trauma hatásaira vonatkozó tudást beépítik a rutinszerű döntéshozatalba. Ebben az értelemben az átalakulás mércéje nem a szabályok elismertésének a képessége, hanem egy olyan reflektív szemlélet kialakulása, amelyben a gyermek nézőpontja a szakmai gondolkodás szerves részévé válik.

A jövőbeli képzési programok tartalmi megalapozása

Központi pillérek: Kommunikációs és fejlődéslélektani ismeretek

A FOSTER projekt képzésértékelései – más igazságügyi képzési kezdeményezések tapasztalataival együtt – következetesen azt mutatják, hogy a gyermekekkel való kommunikáció és a fejlődési sajátosságok ismerete elsődleges fontosságú. A kommunikáció nem járulékos készség, hanem az a mechanizmus, amelyen keresztül a jogok ténylegesen érvényesülnek.⁴

A Gyermekjogi Egyezmény 12. cikke szerinti meghallgatáshoz való jog olyan feltételeket követel meg, amelyek lehetővé teszik az érdemi részvételt.⁵ A 12. számú általános megjegyzés pontosítja, hogy a gyermekeknek hozzáférhető módon kell tájékoztatást kapniuk, és támogatást kell kapniuk saját nézeteik kifejezéséhez.⁶

A képzésnek ezért a fejlődéslélektani ismereteket bele kell építenie a jogi elemzésbe. A tréner például rámutathat, hogy az absztrakt jogi terminológia akaratlanul is elhallgattathatja a gyermeket. A résztvevők végiggondolhatják, hogy a „büntetőjogi felelősség terhe mellett köteles igazat mondani” fordulat miként ijeszthet meg egy tízéves gyermeket, míg a fejlődési szintjéhez igazodó magyarázat megőrzi a jogi tartalmat, de kevésbé kelt félelmet.

---

⁴ Lásd például: CECL, Reforming Youth Corrections: Comparative report assessing the training needs of prison and probation staff working with convicted children, ARISA Child, 2024. március 6. <https://arisa-project.eu/reforming-youth-corrections-comparative-report-assessing-the-training-needs-of-prison-and-probation-staff-working-with-convicted-children/>; valamint Kasapi Zoi Anna – Economou Natassa – Karantzali Angelliki, ChildFront: Training Needs Assessment Report, 2022. szeptember 30. https://childfront.eu/pluginfile.php/87/mod_page/content/15/CHILD-front_D2.1_TNA-Report.pdf.

⁵ Egyesült Nemzetek Szervezete, A gyermek jogairól szóló egyezmény, elfogadva: 1989. november 20. <https://unicef.hu/gyermekjogok/gyermekjogi-egyezmenyrol>.

⁶ Gyermekjogi Bizottság, 12. számú általános megjegyzés (2009): a gyermek meghallgatáshoz való joga, CRC/C/GC/12, 2009. július 20. <https://digitallibrary.un.org/record/671444?ln=en&v=pdf>.

A kommunikációs képzést nem szabad egyetlen elkülönült alkalomként kezelni. Ehelyett végig kell kísérnie az egész képzési programot, különösen a meghallgatásokkal, kérdezőtechnikával és az ügyfelekkel való kapcsolattartással foglalkozó modulokban. Az olyan készségeket, mint a nyelvhasználatnak a gyermek életkorához és megértési szintjéhez történő igazítása, az érzelmekre adott megfelelő reakció vagy a gyermeket újratraumatizáló helyzetek elkerülése, ismételten, különböző szituációkban kell gyakorolni. Ezek a képességek gyakorlás, visszajelzés és visszatekintő reflexió révén fejlődnek, nem pedig egyetlen előadás vagy pusztán elméleti magyarázat útján.

Az folyamatos és gyakorlatorientált kommunikációs képzés iránti igényt a FOSTER valamennyi országában egyöntetűen hangsúlyozták a résztvevők. A szakemberek nyíltan elismerték, hogy jogi alapképzésük és későbbi továbbképzéseik ritkán vértették fel őket konkrét, a gyermekek szükségleteire érzékeny kommunikációs technikákkal. Bár sokan a tapasztalati úton kialakítottak megküzdési stratégiákat, jelentős hiányosságokat láttak a strukturált útmutatás és a felügyelt gyakorlás terén. A résztvevők egyhangú véleménye azt mutatja, hogy a kommunikációs kompetencia nem opcionális „soft skill”, hanem alapvető szakmai készség, amely nélkülözhetetlen a gyermekbarát igazságszolgáltatás normáinak hatékony érvényesítéséhez.

A traumaérzékeny jogi gyakorlat mint a megértés eszköze

Megfelelő képzés hiányában az ügyvédek könnyen félreértelmezhetik a gyermek vallomásában megjelenő töredezett vagy időben változó emlékeket, és ezeket a megbízhatatlanságnak vagy a szavahihetőség hiányának a jeleként értékelhetik. A tudományos kutatások szerint a trauma hatással van az emlékek rögzülésére, az érzelmi kifejezésre és a viselkedési reakciókra.⁷ A bántalmazást átélt gyermekeknél előfordulhat töredezett emlékezés vagy késleltetett jelzés. Ez a FOSTER-képzések egyik leggyakrabban tárgyalt kérdése volt, amelyre a résztvevők különösen nehéznek érezték a megfelelő reakciót.⁸

A képzésnek ezért szisztematikusan be kell építenie ezeket a kutatási eredményeket a szavahihetőség és a kérdezőtechnika tárgyalásába. A trénernek például bemutathatnak egy olyan jegyzőkönyvrészletet, amelyben a gyermek tétovázik egy esemény leírásakor.

---

⁷ Van der Kolk, B. A. (2014): *The Body Keeps the Score: Brain, Mind, and Body in the Healing of Trauma*. New York: Viking.

⁸ London, K. – Bruck, M. – Ceci, S. J. – Shuman, D. W. (2005): Disclosure of child sexual abuse: What does the research tell us about the ways that children tell? *Psychology, Public Policy, and Law*, 11(1), 194–226.; valamint Dimitriou K. – Efthymiou V. – Fragkou K. – Peyron P.-A. – Martrille L. – Baccino E. – Bacopoulou F. – Papadodima S., *Forensic Perspectives on Child Sexual Abuse Disclosure in Greece: A Retrospective Study*. *Pediatric Reports*, 2026; 18(1):12. <https://www.mdpi.com/2036-7503/18/1/12>.

A résztvevők ezután elemezhetik, hogy a tétovázás kitalációra utal-e, vagy inkább trauma által kiváltott elkerülő reakcióra.

A traumaérzékeny képzés azzal járul hozzá az eljárás tisztességes voltához, hogy a jogi okfejtést összhangba hozza az empirikus tudással. Megelőzi, hogy a trauma normális reakcióit következtetlenségként értelmezzék. Fontos azonban világossá tenni, hogy a traumaérzékeny megközelítés nem lazítja a bizonyítás mércéit – hanem finomítja azokat.

Az eljárási garanciák működése

A 2012/29/EU irányelv előírja, hogy a hatóságok egyéni értékelést végezzenek az áldozatokkal kapcsolatban annak megállapítására, hogy szükségük van-e különleges védelemre a büntetőeljárás során.⁹ Ezek közé a garanciák közé tartozik például a vádlottal való vizuális érintkezés elkerülését és az ismételt kihallgatások korlátozását.

A képzési programoknak ezért nemcsak e jogok ismertetésére kell összpontosítaniuk, hanem arra is, hogy segítsenek az ügyvédeknek megérteni, miként lehet ezeket a gyakorlatban működtetni. A rendelkezések pusztá felsorolása helyett a képzésnek konkrét eljárási helyzeteket kell elemeznie. A résztvevők például megvizsgálhatják, hogy mit kell tennie az ügyvédnek, ha a gyermeket nyilvános tárgyaláson kívánják meghallgatni védőintézkedések nélkül, hogy hogyan kell megfogalmazni a védelmi intézkedések iránti kérelmet, vagy miként lehet az uniós jogon alapuló érveket hatékonyan előadni a tagállami bíróságok előtt.

A bulgáriai képzés egyik gyakorlati feladatában a résztvevőknek bemutattak egy olyan helyzetet, amelyben a gyermekáldozat egyéni értékelése elmaradt. Ezután azt kellett azonosítaniuk, milyen jogi lépések révén emelhet kifogást az ügyvéd e mulasztással szemben és hogyan kezdeményezheti a megfelelő biztosítékok alkalmazását. Az ilyen valós eljárási dilemmák lépésről lépésre történő megbeszélése segít abban, hogy az ügyvédek a védőintézkedéseket ne absztrakt jogszabályi rendelkezésként lássák, hanem olyan gyakorlati eszközként, amely stratégiaileg alkalmazható a gyermek jogainak védelmére az eljárás folyamán.

---

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról, valamint a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, (53) preambulumbekkezdés. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32012L0029>.

Interdiszciplináris koordináció mint strukturális biztosíték

Az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatása¹⁰ összehangolt, multidiszciplináris rendszereket hangsúlyoz. Az intézmények közötti széttagoltság gyakran akadály a védelmi szándékok megvalósulásának.

A képzésnek ki kell térnie az intézményi szerepek és az együttműködési módok elemző bemutatására. A tréner például felvázolhat egy olyan esetet, amelyben a gyermek pszichológiai támogatás nélkül jelenik meg a bíróságon, mert a rendőrség és a szociális szolgálatok nem működtek megfelelően együtt. A résztvevők megvizsgálhatják, hogyan lehetett volna idejekorán folytatott kommunikációval enyhíteni a károkat. Így az ügyvédek megtanulják előre azonosítani a koordinációs hiányosságokat, felismerni, hogy mikor kell más területekről szakembereket bevonniuk, és gyakorlati lépéseket tenni – például kapcsolatba lépni a támogató szolgálatokkal vagy a tárgyalás előtt jelezni a problémát –, hogy a gyermek megfelelő felkészítést és támogatást kapjon.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége következetesen dokumentálta azokat az egyenlőtlenségeket, amelyek a kisebbségi és migráns gyermekeket érintik az európai igazságszolgáltatási rendszerekben, rámutatva arra, hogy a strukturális egyenlőtlenségek miként gátolhatják a védelemhez és a részvételhez való egyenlő hozzáférést. Ebből következően a képzésnek az interszekcionalitást nem elvont elméleti konstrukcióként, hanem olyan gyakorlati tényezőként kell kezelnie, amely közvetlenül alakítja, hogyan élik meg a gyermekek az eljárásokat. Az olyan tényezők, mint a nyelvi akadályok, a tekintély adott kultúrára jellemző felfogása, a fogyatékoság, a gondozási helyzet vagy a társadalmi-gazdasági marginalizáció, jelentősen befolyásolhatják a gyermek azon képességét, hogy megértse, kommunikáljon és hatékonyan részt vegyen a jogi folyamatokban.¹¹

Ez az igény világosan megjelent a FOSTER résztvevőinek visszajelzéseiben is. Sok szakember jelezte, hogy bár ismerik a gyermekbarát igazságszolgáltatás általános alapelveit, fókuszáltabb útmutatásra van szükségük a különösen sérülékeny csoportokkal való munka terén. Említették például az etnikai kisebbségi vagy migráns háttérű gyermekeket, akik egyszerre szembesülnek nyelvi és kulturális akadályokkal; a fogyatékosággal élő gyermekeket, akik szükségleteikhez igazított kommunikációs technikákat és többrétegű támogatási struktúrákat igényelhetnek; az intézményi vagy

---

¹⁰ Európa Tanács Miniszteri Bizottsága, A gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás, 2010. november 17. <https://rm.coe.int/16806a4541>.

¹¹ Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA), Child-Friendly Justice: Perspectives and Experiences of Professionals on Children's Participation in Civil and Criminal Judicial Proceedings in 10 EU Member States, Annex 2 – Indicator overview tables and national legislation and policies. 2015. június 10. <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-professionals-childrens>.

nevelőszülői ellátásban élő gyermekeket, akiknek a jogi helyzete és az életviszonyaik gyakran összetettek; valamint az olyan gyermekeket, akik több, halmozódó sérülékenységgel élnek. A résztvevők hangsúlyozták, hogy konkrét eszközök és kontextuális megértés nélkül az egyenlőség elve könnyen formálissá válik és elvesz a tartalma.

Az e területen szükséges szakmai kompetencia erősítésének egyik bevett módja a kiegészítő vagy moduláris képzési elemek kidolgozása. Az ilyen modulok lehetővé teszik, hogy a résztvevők elmélyítsék tudásukat azoknak az ügýtípusoknak megfelelően, amelyekkel a gyakorlatban a leggyakrabban találkoznak. A közös alapkursus és az egyes sérülékenységekre fókuszáló specializált kiegészítő modulok kombinálásával a képzési programok jobban össze tudják hangolni az egységes elvárásokat a különböző valós helyzetek iránti érzékenységgel.

Pedagógiai tervezés a kompetenciafejlesztés szolgálatában

A felnőttkori tanulás elmélete szerint a tapasztalati bevonódás és a reflexió a kompetenciafejlődés fő mozgatórugói.¹² A képzésnek ezért esetközpontú megközelítést kell alkalmaznia, amely valóság-hű szituációkból indul ki, és ezekből vezet le a jogi elemzést. Ez a felépítés erősíti a tudás stabilitását és elősegíti a gyakorlati alapú elemző gondolkodást.

Több szektorra kiterjedő képzés és a „közös esetmegbeszélés”

A FOSTER-képzések során gyűjtött visszajelzések következetesen rámutattak egy strukturális kihívásra: a gyermekbarát igazságszolgáltatásnak összehangolt rendszerként kellene működnie, a szakembereket azonban többnyire elkülönült intézményekben képzik. Az ügyvédek, bírák, ügyészek, rendőrök, pszichológusok és gyermekvédelmi szakemberek ritkán kapnak strukturált lehetőséget arra, hogy közösen vizsgálják meg, szerepkörük miként metszi egymást a gyakorlatban. Több résztvevő kifejezetten megjegyezte, hogy a hatáskörökkel, a titoktartási szabályokkal vagy a terápiás célokkal kapcsolatos félreértések gyakran széttagoaltsághoz vezetnek – és időnként olyan stresszt okoznak a gyermek számára, amely elkerülhető volna.

Ez a megállapítás megerősíti annak jelentőségét, hogy a képzések több szektor bevonásával valósuljanak meg, ahol jogász és nem jogász szakemberek közös eseteken

---

¹² Kolb, D. A., (1984): *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice-Hall; valamint European Judicial Training Network, *EJTN Handbook on Judicial Training Methodology in Europe*, 2016. <https://ejtn.eu/wp-content/uploads/2023/10/Handbook-Judicial-training-methodology-in-Europe-2016.pdf>.

dolgoznak együtt. Az ilyen képzések a szerepspecifikus készségek helyett lehetővé teszik, hogy a résztvevők a gyermek eljárási útját holisztikusan elemezzék – a jelzéstől a tárgyalást követő támogatásig. Azokon a FOSTER-alkalmakon, ahol vegyes szakmájú csoportok vettek részt esetalapú feladatokban, a beszélgetések látványosan elmozdultak az egyéni eljárási feladatoktól („Mi az én szerepem?”) a rendszerszintű reflexió felé („Hogyan hat a döntésem a gyermekre és a többi szakemberre?”). A résztvevők ezt gyakran a képzés egyik legértékesebb élményének nevezték.

A „közös esetmegbeszélés” módszere különösen hatékonynak bizonyult. A résztvevők egy valószerű, gyermekáldozatot érintő ügyet lépésről lépésre feldolgozva azonosították az ismételt meghallgatások kockázatait, az információmegosztás hiányosságait, a terápiás és bizonyítási szükségletek időzítésének konfliktusait, valamint a védelmi intézkedések foganatosításának gyakorlati akadályait. Fontos, hogy a módszer nem a szakmai különbségek eltüntetésére törekedett. Ellenkezőleg: láthatóvá tette az intézményi korlátokat, és segítette a kölcsönös megértést. A FOSTER résztvevői ismételten hangsúlyozták, hogy a más ágazatokból érkező szakemberektől származó közvetlen információ tisztázta az elvárásokat, és csökkentette az együttműködés hiányára vonatkozó feltételezéseket.

Az ilyen több szektort bevonó formátumok jelentőségét az uniós normák is határozottan kiemelik. A 2012/29/EU irányelv összehangolt válaszokat, az áldozatok védelmi szükségleteinek egyéni értékelését (22. cikk), valamint a szakemberek megfelelő képzését (25. cikk) írja elő.¹³ Az áldozatok jogairól szóló uniós stratégia (2020–2025) emellett kiemeli az integrált és multidiszciplináris támogatási rendszerek szükségességét.¹⁴ A 2024/1238/EU bizottsági ajánlás hangsúlyozza továbbá, hogy a nemzeti gyermekvédelmi rendszereknek elő kell segíteniük a hatóságok és szolgáltatások közötti ágazatközi együttműködést és koordinációt annak érdekében, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke a védelmi rendszerek középpontjába kerüljön, ezzel megalapozva a több szektort átfogó szakmai fejlődést.¹⁵ A FOSTER-képzések visszajelzései azt mutatják, hogy ezek a szakpolitikai célok nem valósíthatók meg maradéktalanul kizárólag szakmaspecifikus képzésekkel.

---

¹³ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról, valamint a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32012L0029>.

¹⁴ Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához, EU Strategy on victims' rights (2020–2025), COM/2020/258 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0258>.

¹⁵ A Bizottság (EU) 2024/1238 ajánlása (2024. április 23.) az integrált gyermekvédelmi rendszerek kialakításáról és megerősítéséről a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése érdekében, C/2024/2680. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=intcom:C%282024%292680>.

Mindez a trénerek számára azt jelenti, hogy a program legalább egy részében tudatosan össze kell kapcsolni a különböző szakmákat a strukturált, esetre koncentrált párbeszéd céljából. A pedagógiai hangsúlynak a gyermek különböző intézményekkel szerzett tapasztalatának feltérképezésén, a rendszerszintű súrlódási pontok azonosításán és a gyakorlati koordinációs mechanizmusokról folytatott közös reflexión kell lennie. Amennyiben lehetséges, a különböző szakmai háttérrel rendelkező trénerek együttes közreműködése is modellezheti azt az együttműködő megközelítést, amelyet maga a képzés is elő kíván mozdítani.

„A képzések során a közös gondolkodás és a gyakorlati példák segítettek abban, hogy érzékenyebben és tudatosabban közelítsünk a gyermekek helyzeteihez, és jobban megértsük az ő nézőpontjukat. Az ilyen képzéseket különösen fontosnak tartom, mert nemcsak jogi tudást adnak át, hanem az empátiát, a szemléletformálást és az önreflexiót is erősítik. Nagyon inspiráló élmény volt kollégák számára tréninget tartani, tapasztalatot cserélni, és közösen megoldásokat keresni a mindennapi kihívásokra, ami egyszerre erősítette a csapatkohéziót és a szakmai önbizalmunkat. Örömmel láttam, hogy a résztvevők nyitottak voltak az új megközelítésekre, és aktívan részt vettek a beszélgetésekben.” (FOSTER-tréner, Magyarország)

Tanulási formák

A szektorok közötti együttműködés szerkezeti kérdésein túl a FOSTER résztvevői tágabban is reflektáltak azokra a pedagógiai megközelítésekre, amelyeket a leginkább alkalmasnak tartottak az érdemi szakmai tanulás elősegítésére.

Szimuláció és reflektív feldolgozás

A szimulációk tapasztalati betekintést nyújtanak, átalakító erejük azonban a reflektív feldolgozásban rejlik. Egy próbatárgyalás vagy ügyfélinterakció után a trénernek strukturált megbeszélést kell vezetnie, amely a látott gyakorlatot az uniós normák és a gyermekbarát elvek fényében vizsgálja. A cél nem a teljesítmény kritikája, hanem a gondolkodás közös finomítása.

Kiscsoportos részvétel és pszichológiai biztonság

A kiscsoportos megbeszélések elősegítik a nyitottságot és a mélyebb reflexiót. Különösen az olyan érzékeny témák feldolgozásakor, mint a szexuális bántalmazás, a trénereknek a bizalom és a tisztelet légkörét kell megteremteniük. Az egyértelmű beszélgetési szabályok kialakítása, az érzelmi reakciók elismerése és a reflexió számára biztosított tér a traumaérzékeny facilitáció alapvető elemei.

A tréner hitelessége és reflektív vezetői szerepe

A résztvevők egyöntetűen nagyra értékelik azokat a trénereket, akik az elméleti szakértelmet gyakorlati tapasztalattal ötvözik. A trénereknek valós példákat kell bemutatniuk azzal kapcsolatban, hogy az uniós normák miként működnek az intézményi korlátok között. Ugyanakkor a reflexivitásra is példát kell mutatniuk azzal, hogy elismerik a helyzetek összetettségét, ösztönzik a párbeszédet, és kerülnek a megoldások dogmatikus bemutatását.

Értékelés, fenntarthatóság és rendszerszintű hatás

A képzések hatását nem kizárólag a résztvevői elégedettség alapján kell értékelni, hanem a kompetencia kimutatható fejlődése szerint is: képesek-e felismerni a biztosítékok hiányosságait, alkalmazni a traumaérzékeny gondolkodást, és részt venni az interdiszciplináris koordinációban. A fenntarthatóságot támogathatják a további kiegészítő anyagok, az online tanulási modulok és a folyamatos szakmai kapcsolattartást elősegítő hálózatok.

Egyenlő és rendszeres hozzáférés a speciális képzésekhez: strukturális hiányosságok és a technológia szerepe

A FOSTER projekt során gyűjtött visszajelzések egy olyan strukturális problémára is rámutattak, amely túlmutat a gyermekbarát igazságszolgáltatási képzések tartalmán: az egyenlőtlen hozzáférésre. A partnerországok résztvevői egységesen arról számoltak be, hogy a specializált képzési lehetőségek gyakran projektalapúak, szórványosak, földrajzilag pedig a nagyvárosokba koncentrálódnak. A kisebb városokban vagy vidéken dolgozó ügyvédek hozzáférése a folyamatos szakmai fejlesztéshez korlátozott ezen a területen, noha rendszeresen látják el gyermekkorú áldozatok, tanúk vagy terheltek képviselőit. Egyes esetekben a részvétel a személyes kezdeményezéstől, intézményi támogatástól vagy utazási lehetőségtől függött – olyan tényezőktől, amelyek akaratlanul is egyenlőtlenségeket teremthetnek a kompetenciafejlesztésben.

Ez az egyenlőtlen hozzáférés különösen problematikus a 2012/29/EU irányelv 25. cikkének fényében, amely az áldozatokkal előreláthatólag kapcsolatba kerülő szakemberek megfelelő képzését írja elő. A gyermekbarát igazságszolgáltatás hatékonysága nem függhet a földrajzi elhelyezkedéstől vagy a külső finanszírozású projektekhez való hozzáféréstől. Ha a specializált tudás és készségek csak azokhoz a szakemberekhez jutnak el, akik eleve kedvezőbb helyzetben vannak a nagyobb városi rendszerekben, akkor a strukturális egyenlőtlenségek a gyermekeknek nyújtott szolgáltatások szintjén is újratermelődhetnek.

A FOSTER résztvevői ismételten hangsúlyozták, hogy rendszeres, intézményesített képzési lehetőségekre van szükség, amelyek a nemzeti szakmai képzési keretekbe

ágyazódnak, és nem kizárólag időben korlátozott kezdeményezésekre épülnek. A gyermekbarát igazságszolgáltatás normái fejlődnek, a joggyakorlat változik, és az interdiszciplináris gyakorlatokat is fejlesztik. Következésképpen a képzést nem egyszeri alkalomként, hanem folyamatos szakmai követelményként kell felfogni, amely minden ügyvéd számára hozzáférhető, függetlenül a régiótól vagy az intézményi kötődéstől.

Az információs technológiák kulcsszerepet játszanak e hiányosság kezelésében. A megfelelően megtervezett online képzési formák mérsékelhetik a földrajzi egyenlőtlenségeket, csökkenthetik a költségkorlátokat, és rugalmas részvételt tehetnek lehetővé, amely összeegyeztethető a szakemberek időbeosztásával. A digitális platformok emellett lehetőséget adnak az anyagok ismételt feldolgozására, multimédiás esetszimulációk beépítésére és a különböző jogrendszerek összehasonlító szempontú megismerésére. Fontos ugyanakkor, hogy az online tanuláshoz nem kell felváltania a személyes, interaktív képzést; inkább alapot szolgáltat, amely biztosítja, hogy minden szakember hozzáférjen az alapvető tudáshoz, mielőtt a magasabb szintű, gyakorlatközpontú modulokban részt vesz.

A FOSTER visszajelzései ugyanakkor arra is utalnak, hogy a digitális megoldásoknak pedagógiai szempontból is megalapozottnak kell lenniük. A hatékony online képzésnek esetalapú feladatokat, reflektív kérdéseket és valós eljárási dilemmákat tükröző gyakorlati példákat kell tartalmaznia. Ahol mód van az alkalmazásukra, különösen ígéretesnek tűnnek az olyan vegyes modellek, amelyek online modulokat facilitált megbeszéléssel kombinálnak – akár virtuális, akár személyes formában.

Ebben az összefüggésben a FOSTER projekt keretében kidolgozott online kurzus egy lehetséges strukturális választ jelent a résztvevők által azonosított hozzáférési problémára. Mivel szabványosított, gyakorlatközpontú és az uniós normákkal összhangban álló képzési erőforrást kínál, amely a projektalapú tevékenységek tartamán túl is elérhető, alapul szolgálhat ahhoz, hogy a tagállami ügyvédi kamarák, igazságügyi képzési intézmények és más szakmai szervezetek fenntartható és méltányos képzési kereteket építsenek rá a gyermekbarát igazságszolgáltatás területén.

Zárszó

A gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló szemléletformáló képzések megtervezése azt kívánja meg, hogy az érdemi uniós jogi kötelezettségeket olyan pedagógiai megközelítésekkel hangoljuk össze, amelyek valódi szakmai szemléletváltást eredményeznek. A kommunikációra, a traumaérzékeny gondolkodásra, az eljárási biztosítékokra, az interdiszciplináris koordinációra és az interszekcionális érzékenységre építő, esetalapú és reflektív módszertannal megvalósított képzések révén a trénernek

közvetlenül hozzájárulnak a 2012/29/EU irányelv és az uniós igazságügyi képzési stratégia céljainak hatékony megvalósításához.

A gondosan megtervezett képzés strukturális mechanizmussá válik, amely erősíti az igazságszolgáltatási rendszereket, és védi a gyermekáldozatok méltóságát és jogait az Európai Unió egészében.